

הדגל שלנו כחול ולבן ? לא של כולם

**שיחה עם עלמה גורן על מחנה קיץ
במשלחת בית-ספרית באוסטריה
רוחלה סגל**

הדיבור באנגלית נבחרו נערים ונערות שלא מפתחים להתבטא ולהביע את רחשי ליבם בנוגע לנושאים שונים בנוכחות קהל. קריטריון נוסף להשתתפות היה של נערים ונערות שאינם תוקפניים או פנטיים. נערים שמסוגלים להקשיב אחד לשני ולהכיל את הדברים גם כאשר הכל כל-כך מרגיז.

מי היו המדריכים שלכם?

המדריכים שלנו היו שחקנים ובמאים צעירים שיוזמי המחנה הזמינו אותם. תפקידם היה להנחות אותנו בהעלאת ובהצגת התוצר הסופי, שהיה כאמור מורכב מחוויות, סיפורים אישיים וכל מה שהעלינו במשך היום. ה-artists כפי שקראו להם במחנה, היו חברים בקבוצה שקראה לעצמה: "האקדמיה של הבלתי אפשרי". כל קטעי המשחק היו הבסיס לביטוי אישי ודרך לגיבוש הקבוצה. היתה הרבה פתיחות בהצגה. כל אחד אמר מה שהוא רוצה. אחד הנושאים שהעסיק אותנו מאוד במחנה היה השלום בינינו לפלישתינאים, מקרה קלאסי של בעיה בלתי פתורה.

ומה הם הסיכויים לדעתכם להביא את השלום?

בקבוצות הקטנות עסקנו בניסיון למצוא פתרונות לסכסוך בינינו לערבים. הגענו למסקנה שאחת הדרכים האפשריות היא להתמקד בעתיד ולא בעבר.

האם אפשר להתעלם מהעבר ומההווה בזו שיח?

קשה להתעלם. מצד שני ההתעסקות בעבר ובפרטים של המלחמות לא מביאה אותנו לשום מקום. להיפך, הם מפרידים.

האם מצאתם מכנה משותף ביניכם לערבים מנצרת?

זה היה קשה. הקשבתי להיסטוריה שלהם, כמעט בכל עובדה שאנחנו העלינו, הם הביאו את הצד שלהם, ואותה עובדה היסטורית נראתה הפוכה מבחינתנו. אבל נראה לי ששני הצדדים מבינים שהדרך לסיים את העימות הזו היא להידבר ולהקשיב אחד לשני.

אבל בפועל הסיפור קצת יותר מורכב.

נכון. הדברים יותר מורכבים. לדוגמא, בשלב מסויים התבקשנו להציג את הפאן התרבותי של כל עם. חלק מסמלי התרבות של ארץ חופשית וריבונית זהו הדגל של המדינה, וכמובן הוא הוצג כחלק מסמליה של מדינת ישראל. התלמידים מנצרת אמרו שהדגל שלהם הוא לא כחול-לבן, הוא דגל פלשתינאי. אבל פלשתינאי אינה מוכרת עדיין כמדינה וגם הם למעשה תושבי ישראל. היה ויכוח מאוד טעון ובסופו של דבר הם ציירו את דגל פלשתינאי כסמל לארצם ותרבותם.

ומה את הרגשת?

הרגשתי שזה היה הדבר הנכון לעשות באותו רגע. לתת להם ביטוי

בתחילת יולי 2010 יצאה עלמה גורן, בתם של מיכל ואייל גורן-רביב בתוך קבוצה של שמונה תלמידים למחנה קיץ באוסטריה. במחנה השתתפו כשלושים וארבעה נערים ונערות. הם היו נציגי ארבע משלחות: שתיים מישראל: אחת מבית-הספר כרמל זבולון (יהודים), שנייה מבית-הספר גליל בנצרת (ערבים) ושתי קבוצות של בני נוער מהונגריה ומאוסטריה. בכל קבוצה שמונה תלמידים, ארבעה בנים וארבע בנות. הפעילות במחנה ארכה כעשרה ימים (מה-4.7-14.7). בני הנוער התארחו בכפר קטן שנקרא רייברס (reibers), המרוחק כשעתיים של נסיעה מווינה.

מה היתה מטרת הכינוס של ארבע המשלחות?

לעשות כמעט את הבלתי אפשרי. לשוחח, להתווכח על עתידנו המשותף כערבים ויהודים ולדעת שלעוד עמים היו ויש בעיות דומות.

באילו נושאים התמקדה הפעילות במחנה?

הפעילות במחנה נערכה בשני מישורים. בקבוצות מעורבות קטנות, בהן התמודדנו עם שאלות שעסקו בחוויות מהמפגש עם נערים בני גילנו ממדינות שונות. וגם בשאלה של חיים משותפים, ערבים ויהודים, תחת ממשלה אחת. הדו-שיח התקיים בעזרת כלים אומנותיים שונים כמו הצגות, ריקודים, שירים שלמדנו וכד'. היו ויכוחים, לפעמים סוערים וטעונוניים, אבל בפעילות הזאת נוצרו קשרים אישיים, ידידותיים, למרות אי ההסכמות וחילוקי הדעות. לא היתה צנזורה והשיחות והתגובות זרמו כמו אצל נערים בני גילנו, בצחוק, בהומור, בהתרגשות, התלהבות. החלק השני התקיים בכינוס כל נציגי המשלחות בפורום שנקרא: ה-large group. במסגרת זאת התכנסנו כמעט יומיום, ושם אופי הפעילות היה רציני יותר. גם במסגרת זו קיימו דיאלוגים בעזרת משחק וגיבוש תוצרים שונים מהווי תרבותי של עמים שונים. אגב, הדו-שיח הזה התקיים גם בשעות ובמקומות פחות רשמיים, כמו בארוחות, בשעות שלפני השינה. הוא למעשה התקיים לאורך כל היום והחוויה היתה מדהימה.

האם אחד הקריטריונים לבחירתך כנציגה במשלחת היתה השפה?

נכון. אחד הקריטריונים להתקבל למשלחת היה ידיעת השפה האנגלית והיכולת לבטא את מחשבותינו בשפה הזאת. נוסף לכך

ותחושה שהם בזכות עצמם ויש להם ביטוי עצמאי כמו לנו.

על אחת מחוויותיה שם היא מספרת:

"אני נבחרתי לדבר על השלום בעברית. במשך החזרות, וגם בחזרה הגנרלית שבה הצגנו את התוצר הסופי המשותף בפני תושבי כפר דייברס ובנוכחות ראש הכפר, הרגשתי קושי לדבר. ואפילו היו פעמים שגמגמתי קצת, ותמיד יצאתי בהרגשה מתסכלת שלא אמרתי כל מה שרציתי, אבל לא ויתרתי לעצמי ודוקא בווינה מול קהל גדול של אנשים מכובדים ובמעמדו של שגריר ישראל באוסטריה דיברתי שוטף במשך דקה שלמה, בלי לגמגם ובלי להתבלבל, ואמרתי כל מה שרציתי".

חוץ מהעימות הישראלי-הערבי עלו עוד נושאים בפורום של הקבוצות?
דיברנו על אנטישמיות. הוזכרו מלחמת העולם השנייה, כחלק מההיסטוריה של הונגריה ואוסטריה, השואה שהיא צרובה בתולדות הימים של היהודים באירופה. סיפרו על הצוענים. אבל תמיד חזרו לסכסוך הערבי יהודי.

החוויה המשמעותית שאת לוקחת מהשתתפותך במשלחת?
את החברות. הקשר המיוחד שנוצר בינינו. אני ממשיכה לשמור קשר עם בת מהונגריה ובן מנצרת. אחרי השיחות שהיו לנו חשבתי שלא אוכל למצוא שם חברים, כי בקבוצות הקודמות אמרו לנו שהערבים הם יותר מסוגרים בתוך עצמם. אבל עובדה, הפעילות היומיומית והידידות פרצו את הגדרות.

באיזו סביבה היה המחנה?
התארחנו בכפר קטן שקוראים לו דייברס. הכפר שוכן לא רחוק מגבול צ'כיה אוסטריה. סיפור החיים בקרבת הגבול המשותף היה חלק מהצגת אפשרות של חיים משותפים כשכנים, למרות היותם בני לאום שונה, תרבות של קהילות שונות וגם להם יש היסטוריה של מלחמות. בנוף המקום הדבר הבולט בו הם שדות פתוחים גדולים ורחבים. הכל ירוק. בדרך לכפר הבתים היו מפוזרים בקבוצות קטנות והמרחקים בין אחד לשני גדולים. ערוגות פרחים בצבעים שונים הקיפו את הבתים. במרכז הכפר עומדת כנסייה. הכל מסודר ומטופח. הבית שאנחנו התארחנו בו היה בית יפה ומשופץ ועם הרבה חלונות. בית צבעוני בצבעי צהוב כתום. מזג האוויר השתנה כל הזמן. לפעמים היה חם לפעמים קר ויום אחד ירד גשם.

על הידברות, סבלנות וסובלנות

שיחה עם מירה יובל, מנהלת ביה"ס כרמל זבולון

"המשלחת לאוסטריה יוצאת זו השנה הרביעית. היא חלק ממספר פרויקטים שעוסקים בנושא "קירוב לבבות בין שני העמים", שאנחנו מקיימים עם ביה"ס "הגליל" אומרת מירה

מי זאת יוזמת הפרויקט?

אישה מאוסטריה, אוולין שמה. אישה מקסימה. פסיכותרפיסטית. שגרה בירושלים קרוב לעשרים שנה. דוברת עברית. הנשא של קירוב לבבות בין יהודים וערבים מאוד חשוב לה וקרוב לליבה. היא החליטה לעשות מעשה וליצור פורום להידברות והיכרות בין תרבויות שונות שלכל משלחת הנרטיב שלה. היא מדגישה במהלך שהותם במחנה את נושא החינוך לסובלנות.

האם המשלחת שיצאה מביה"ס מייצגת רק את "כרמל זבולון"?

זוהי משלחת שקיבלה את אישור משרד החינוך והיא בהחלט מייצגת את מדינת ישראל. הביקוש להיות נציג/ה במשלחת הוא גדול. תהליך הבחירה הוא מאוד קפדני. הנבחרים צריכים להיות דוברי אנגלית טובה, אנשים ערכיים, סובלניים, בעלי נימוס ויכולת לתרום נשיח ולדעת להקשיב. צריכים לדעת שהם שליחי מדינת ישראל. וזה מחייב התנהגות נאותה בכל מקום.

המשלחת היא פרויקט יחידי של שני בתי הספר?

לא. אנחנו נקשרי עבודה במספר פרויקטים. פרויקט שנקרא "ילדי השלום". קבוצות של תלמידים משני בתי הספר מכיתה ט' (זה התחיל כפרויקט משותף לכיתות ט' וי', אבל רוב תלמידי כיתה י' פרשו) נפגשים אחת לשבוע במהלך שנה ומעלים הצגה משותפת כערבית ועברית ללא תרגום, באמצעים תיאטרליים. הצגה זו מועלת בפני ההורים, אורחים מנצרת ומקהילת המועצה האזורית שלנו. תלמידי שני בתי הספר ותלמידים מבתי-ספר שונים, ערבים ויהודים, ברחבי הארץ. בכיתה י"א מקיימים דיאלוג דרך קולנוע. תלמידים ממגמת תקשורת נפגשים במהלך שנה ומפיקים סרט שיש בו סיפור ישראלי וסיפור פלישתינאי. הסרטים מוצגים בכנסים שונים ברחבי הארץ וזכו אף לפרסים. בשנה הבאה בתוכניותינו לעשות פילוס משותף עם תלמידים מכיתות ח' והפעם עם ביה"ס השכן שלנו מאיבטין.

איך מתגברים על המתח שנוצר לעיתים בפורומים כאלה?

זה קשה. אנחנו עושים מאמצים עילאיים לקיים את הדיאלוגים האלה. לפעמים נתקלים בקשיים. לעיתים הם מתפוצצים בגלל מילה מיותרת, או אי הסכמה מוחלט בין הצדדים. אבל לא מוותרים לעצמנו. בזמן המשט התורני נוצר מתח ונתק בעקבות כעסים. אני התעקשתי. קיימנו מפגש בנוכחותי ובנוכחות מנהל בית-הספר מנצרת. היתה פגישה של שעתיים. דיברנו על הכל, תוך מתן כבוד הדדי. תוך הקשבה אחד לשני. כל צד עשה צעד קטן מצידו. שני הצדדים הרגישו שהם יכולים להמשיך את הקשר אחרי השיחה ולהסתכל זה לזה בעיניים.

האם את רואה שינוי בעמדות הפתיחה של התלמידים?

כשיתות סיכום כבר שמעתי משפטים כמו: "זה עשה לי סוויטש בראש", "זה גרם לי לשנות את עמדותי". "עכשיו אני מכיר קצת את התרבות שלהם". זה נתן כוח להמשיך ולהתמודד במקום כל כך טעון וקשה להידברות.

האם את רואה אור בקצה המנהרה?

אני חושבת שזה יכול להצליח רק כאשר ישנה מטרה משותפת. תוצר סופי כמו סרט או הצגה, הרמת פרויקט ביחד, שבו אנחנו פועלים להשגת יעד משותף. המפגשים לא פשוטים, מאוד מורכבים. החברה מביאים סיפורים אישיים, כאים עם דעות קדומות, פרדיגמות שונות. כמהלך השנים. אנחנו המורים מכרמל זבולון וביה"ס הגליל נוצרת מתקשים על קיום המפגשים האלה. התחלנו בשנה שעברה מפגשים בין חורי המורים שנמשיך בהם גם השנה. מאמינה שצריך להידבר גם כשיש ברקע משט כזה או אחר. זו מלחמה סיוזיפית, טיפה כים. אבל אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לשבת בסלון ולצקצק בלשון.